

ідеологічним впливом, надають екстремістам організаційну, технічну, фінансову чи матеріальну допомогу.

Підкреслюючи вищезазначене, можна констатувати, що в сучасних умовах екстремізм є реальною загрозою для людини, суспільства та держави. Ми переконані, що протидіяти цьому явищу необхідно комплексно, з урахуванням усіх проблем, які існують у соціумі, а також у міждержавних відносинах. Держава має підтримувати контакти з міжнародними організаціями та своїми іноземними партнерами з метою обміну відповідною інформацією та досвідом. Водночас держава не може покладатися суто на зовнішню допомогу в процесі розв'язання внутрішніх проблем і забезпечення національної безпеки.

1. Використання екстремістами мережі інтернет: правові проблеми виявлення та протидії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/irha.pdf>.

2. Coleman P.T. Addressing Extremism / P. Coleman, A. Bartoli [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.tc.columbia.edu/i/a/document\9386_WhitePaper_2_Extremism_030809.pdf.

3. Сергеев С.А. Исследования экстремизма и радикализма в зарубежных и отечественных социальных науках / С.А. Сергеев // Официальный сайт Казанского федерального университета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kpfu.ru/docs/F110664239/Statya.Ekstremizm.radikalizm.sokr.bibliograf.pdf>.

Тигаренко Олексій Олексійович

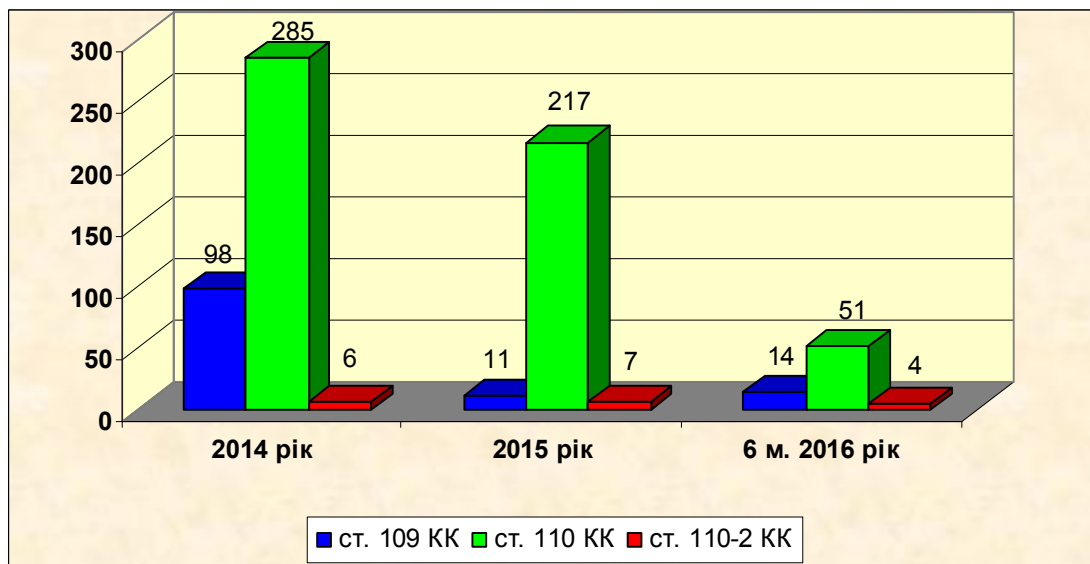
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник відділу організації наукової роботи
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**СТАН ПРОГРАМУВАННЯ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ТЕРОРИЗМУ
ТА СЕПАРАТИЗМУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
(за результатами вибіркового аналізу окремих регіональних
правоохоронних програм)**

За останні майже три роки для України стали притаманні такі явища як тероризм та сепаратизм. На сьогодні в умовах неоголошеної військової агресії Російської Федерації у східних регіонах України, проведення антитерористичної операції та окупації країною-сусідом Автономної Республіки Крим залишається складною ситуація протидії проявам тероризму та сепаратизму в нашій країні. Аналіз наявних статистичних даних Генеральної прокуратури України за 2014–2015 роки та 6 міс. 2016 року щодо зареєстрованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із сепаратизмом, показує незначну тенденцію до зниження їх проявів на території України (див. гістограма 1) [1].

Гістограма 1

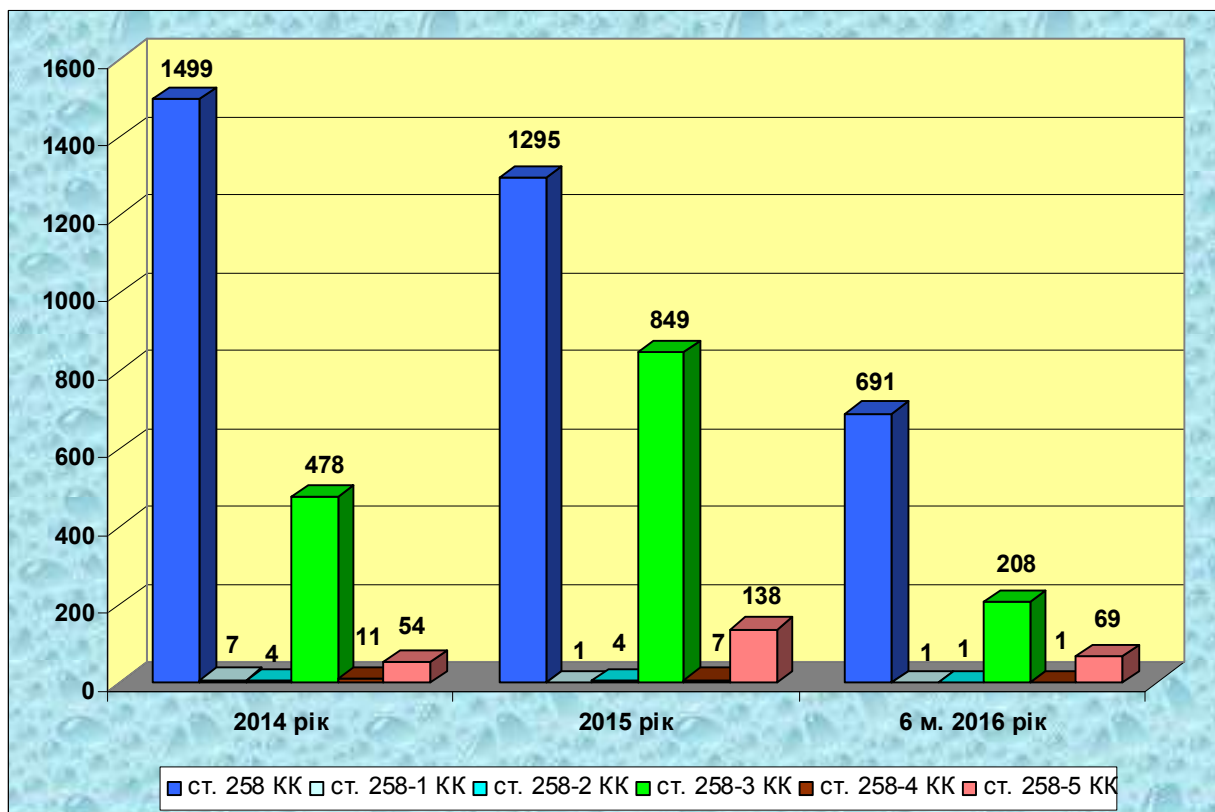
**Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень,
пов'язаних із сепаратизмом
(за статистичними даними Генеральної прокуратури України)**

Так, якщо у 2014 році було зареєстровано 382 таких злочини (ст.ст. 109, 110, 110-2 КК України), то вже у 2015 році їх кількість зменшилася до 272 (- 28,8 %).

Що ж до динаміки терористичних злочинів, то ситуація, на відміну від зареєстрованих проявів сепаратизму, виглядає дещо протилежною. Так, за звітний період кількість зареєстрованих терористичних злочинів (ст. ст. 258–258-5 КК України) збільшилася з 2053 (у 2014 році) до 2299 (у 2015 році), що склало + 11,9 %. За 6 міс. 2016 року було зареєстровано 971 такий злочин (див. гістограму 2) [1].

**Кількість зареєстрованих терористичних злочинів
(ст.ст. 258–258-5 КК)
(за статистичними даними Генеральної прокуратури України)**

Враховуючи внутрішні та зовнішні загрози національній безпеці зазначимо, що складна ситуація з протидії злочинам, пов'язаним з проявами сепаратизму та тероризму, спостерігається на території саме прикордонних областей, які межують з Російською Федерацією. Це створює реальну загрозу дестабілізації суспільно-політичної і соціально-економічної ситуації на Сході України. Також одним із чинників, який може вплинути на виникнення терористичних загроз та сепаратистських настроїв, крім інших, є перебування на території прикордонних областей криміногенних елементів із числа біженців та переселенців із Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим.

Враховуючи наведене, слід наголосити на тому, що одним із напрямів підвищення ефективності протидії сепаратизму та тероризму залишається якісне програмування протидії цим явищам на регіональному рівні, що безпосередньо пов'язано з реалізацією державної безпекової політики. Саме вжиття необхідних програмних заходів на регіональному рівні дозволить раціонально акумулювати основні зусилля як спеціальних, так і загальних

суб'єктів, які спрямовані на мінімізацію виникнення ризиків терористичних загроз та проявів сепаратизму, а також зниження ризиків соціально-економічної та політичної дестабілізації в окремому регіоні.

Проведений аналіз діючих регіональних правоохоронних програм прикордонних областей України, які межують з державами – членами ЄС (Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина), Республікою Молдова та Республікою Білорусь, показав, що продовжує існувати практика закріплення в таких програмних документах заходів переважно з протидії торгівлі людьми, нелегальній міграції, контрабанді, тероризму, незаконному обігу зброї та наркотиків, які не є конкретизованими та мають загальний характер, що в подальшому знижує ефективність такої роботи на регіональному рівні. В Чернівецькій області станом на вересень 2016 року взагалі відсутня чинна оновлена програма профілактики правопорушень в регіоні на 2016–2020 роки. Щодо програмування заходів, спрямованих на протидію проявам тероризму та сепаратизму в прикордонних регіонах, то слід зазначити, що в правоохоронних програмах Закарпатської та Чернігівської областей на 2016–2020 роки вони взагалі не передбачені [2; 3], хоча поодинокі факти вчинення злочинів за ст.ст. 258, 258-2, 258-3 КК України протягом 2013–2015 років були зафіксовані [4]. І це при тому, що для цих областей СБУ встановлено синій (потенційна загроза) та жовтий (ймовірна загроза) рівні терористичної загрози* [5].

Зазначимо, що окремі програми протидії тероризму передбачені, наприклад, у таких прикордонних областях: Волинська (синій рівень), Львівська (синій рівень), Харківська (жовтий рівень) [7–9]. В більшості областей заходи, спрямовані на протидію проявам тероризму, передбачені в обласних правоохоронних програмах. Проте на сьогодні є випадки, коли в окремих регіонах ще не прийнято нові програми забезпечення публічної безпеки (або профілактики правопорушень), що може свідчити про неналежний стан програмування протидії проявам тероризму та сепаратизму. Зокрема, мова йде про Дніпропетровську, Запорізьку, Чернівецьку області. Станом на жовтень 2016 року в цих областях ще розробляються відповідні правоохоронні (безпекові) програми.

На нашу думку, враховуючи реалії сьогодення, заходи з протидії проявам тероризму та сепаратизму бажано в обов'язковому порядку передбачати в окремих регіональних програмах або як складову в правоохоронних (безпе-

* *Червоний рівень* (реальна загроза) встановлено для Донецької та Луганської областей і Криму.

Жовтий, який означає ймовірну загрозу, – для Запорізької, Миколаївської, Одеської, Сумської, Харківської, Херсонської та Чернігівської областей.

Синій рівень (потенційна загроза) – в Дніпропетровській, Закарпатській, Рівненській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Київській областях та Києві.

Сірий рівень, який позначає можливу загрозу, встановлений для Вінницької, Волинської, Житомирської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Львівської, Полтавської та Тернопільської областей.

Рівні загрози встановлено через загострення на адмінкордоні з Кримом і в зоні АТО [6].

ковх) програмах тих областей, для яких СБУ встановило червоний, жовтий та синій рівні терористичної загрози.

Метою як окремих регіональних програм у сфері протидії тероризму та сепаратизму, так і правоохоронних (безпекових) програм, із відповідною складовою, буде забезпечення ефективної реалізації державної політики в цих сферах шляхом розроблення та здійснення комплексу заходів, спрямованих на посилення захисту життя та здоров'я людей, публічної безпеки, охорони особливо важливих об'єктів та забезпечення протидії терористичній та сепаратистській діяльності, мінімізація їх наслідків.

Такі регіональні програми мають велике превентивне значення та будуть спрямовані на таке:

- покращення ефективності заходів щодо виявлення та усунення причин і умов, що сприяють виникненню і поширенню терористичної діяльності на території області з підвищеним рівнем вчинення терористичних актів та сепаратистських проявів;

- підвищення якості проведення заходів щодо виявлення, попередження і припинення дій осіб та організацій, спрямованих на підготовку і вчинення злочинів терористичного характеру, а також пов'язаних із сепаратизмом та сприяння такій діяльності;

- проведення заходів стосовно протидії поширенню ідеології тероризму, сепаратизму в активній інформаційно-пропагандистській формі роботи;

- чітка координація заходів, що здійснюються суб'єктами боротьби з тероризмом у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, місцевими органами самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, спрямованих на своєчасне реагування на загрози терористичного та диверсійного характеру;

- підвищення рівня готовності сил і засобів, що залучаються координаційною групою Антитерористичного центру при УСБУ в областях до проведення антитерористичних заходів;

- удосконалення антитерористичного захисту та безпеки важливих об'єктів, місць масового перебування людей та критичної інфраструктури великих міст і області, їхньої захищеності від диверсійних та терористичних посягань;

- належний рівень інформаційно-аналітичного забезпечення та матеріально-технічного оснащення заходів щодо реалізації державної політики у сфері боротьби з тероризмом.

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення (2014–2015 роки, 6 міс. 2016 року) // Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.

2. Програма профілактики злочинності на території Закарпатської області на 2016–2020 роки, затверджена рішенням Закарпатської обласної ради від 28.07.2016 № 400 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpat-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/rishennya-rady/vii-sklykannya/4-sesiya-i-zasidannya-28-07-2016>.

3. Програма профілактики правопорушень у Чернігівській області на 2016–2020 роки, затверджена рішенням Чернігівської обласної ради від 29.08.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cg.gov.ua/docs/1/2016/09/469837.doc>.

4. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2013–2015 роки в Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zak.gp.gov.ua/ua/zakdoc.html>; Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2014–2015 роки в Чернігівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chrg.gp.gov.ua/ua/stat_infoc.html.

5. Служба безпеки встановила рівні терористичної загрози для регіонів України від 12 серпня 2016 року / Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/1614#sthash.Aw2oLjGt.dpbs>.

6. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків : постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248852549>.

7. Обласна Програма протидії тероризму на 2015–2016 роки, затверджена рішенням Волинської обласної ради від 20.03.2015 р. № 34/10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volynrada.gov.ua/session/34/10-0>.

8. Програма протидії тероризму у Львівській області, затверджена рішенням Львівської обласної ради від 01.03.2016 № 103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.oblrada.lviv.ua/архів_ініціатив_466cms.htm.

9. Програма протидії терористичній діяльності на території Харківської області на 2016 рік, затверджена рішенням Харківської обласної ради від 19 квітня 2016 року № 104-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oblrada.kharkov.ua/ua/programa-protidiji-teroristichnij-diyalnosti-na-teritoriji-kharkivskoji-oblasti-na-2016-rik/15314-normativni-dokumenty>.

Політова Анна Сергіївна
кандидат юридичних наук
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін та судових експертиз
Донецького юридичного
інституту МВС України

АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ПРОЕКТІВ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЕКСТРЕМІЗМУ

Розглядаючи концептуальні основи методики розслідування екстремістської діяльності, В. І. Бояров зазначає, що глобальна економічна криза, в умовах якої знаходиться більшість країн світу, загрожує світовому співтовариству розповсюдженням расизму, ксенофобії, ескалацією нетолерантності і в цілому – вибухом екстремістських настроїв у суспільстві, а отже й збільшенням у світі злочинів, які є проявом екстремізму [1, с. 23]. Можна погодитися з його думкою, що не стоїть осторонь від зазначених процесів і наша країна, де поширення екстремізму пов'язано з економічною і політичною кризою, існуванням в Україні багатьох соціальних груп, які відрізняються